

Opatrovník pro svéprávnou osobu i bez jejího návrhu – nedávné rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR

Často se mezi lidmi objevuje představa, že pokud je někdo svéprávný, nemůže mu být soudem ustanoven opatrovník na návrh jiné osoby. Nedávné usnesení Nejvyššího soudu (sp. zn. 24 Cdo 964/2025 ze dne 16. 6. 2025) ale ukazuje, že realita je jiná. I svéprávná osoba může za určitých okolností dostat soudem ustanoveného opatrovníka – a to dokonce i bez vlastního návrhu.

V případě, který soudy řešily, šlo o muže s těžkým tělesným postižením a sníženými rozpoznávacími schopnostmi. Soudy nižších stupňů dospěly k závěru, že v jeho situaci je třeba, aby měl opatrovníka, protože měl sám obtíže při správě jmění a hájení svých práv. Původní opatrovnice byla zproštěna funkce a novým opatrovníkem se stala městská část. V soudním sporu se posuzovaný bránil tím, že je svéprávný, a proto mu nikdo nemůže opatrovníka „vnutit“. Toto dovolání však Nejvyšší soud odmítl a vysvětlil, proč je v takových případech možné opatrovníka ustanovit.

Nejvyšší soud ve svém usnesení zdůraznil, že samotný občanský zákoník s takovou možností počítá. Kdyby totiž institut opatrovnictví platil výlučně pro osoby s omezenou svéprávností, nemělo by smysl, že zákon v souvislosti s ustanovováním opatrovníka používá výraz „zejména“ pro tyto případy. Z toho plyne, že zákonodárce předpokládá i širší využití. Soud má vždy povinnost přihlížet ke konkrétním okolnostem případu, zjišťovat stanovisko samotného člověka (byť tímto názorem není přímo vázán) a zároveň určit, v jakém rozsahu ho bude opatrovník zastupovat. Typicky se to týká právě situací, kdy zdravotní stav komplikuje možnost účinně právně jednat, aniž by bylo nutné formálně omezit svéprávnost.

V dané situaci šlo o osobu, která se proti opatrovnictví aktivně bránila. Tato možnost však existuje i v případech, kdy by sama dotčená osoba opatrovníka i případně chtěla, ale není pro svůj zdravotní stav schopna toto soudu navrhnout – např. když posuzovaná osoba leží v nemocnici ve stavu sníženého vědomí a její rodinní příslušníci a blízké osoby chtějí zajistit chod a správu jejích běžných záležitostí, další kroků léčby apod.

Nejvyšší soud rovněž objasnil souvislost mezi ustanoveními § 465 a § 469 občanského zákoníku. Zatímco ustanovení § 469 se použije, pokud o to osoba požádá, ustanovení § 465 umožňuje soudu jmenovat opatrovníka i bez podání návrhu, pokud je to nezbytné k ochraně veřejného zájmu nebo zájmů jednotlivce.

Nejvyšší soud potvrdil, že i v případě svéprávných osob mají soudy možnost – a v určitých situacích i povinnost – jmenovat opatrovníka, a to dokonce i bez návrhu. Namísto automatického omezení svéprávnosti usnesení zdůrazňuje význam individuálního posouzení každého případu a určení nejvhodnějšího druhu podpory.

Informace jsou aktuální k datu jejich zveřejnění tzn. 28. 9. 2025

Úřad vlády České republiky

